СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 88. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 18-го КВІТНЯ 1950. No. 88. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 18, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 / 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

1,250 ЛІТАКІВ ЗАМОВЛЕНО ДЛЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ

ОКРЕМО 700 ЛІТАКІВ ДЛЯ МАРИНАРКИ.

Вашингтон, 16 квітня. — Журнал „Авієйшен Вік" оприлюднює доларову вартість нових замовлень на літаки для оборони. Після того прийде урядове виєснення цієї справи. Програма команди повітряних сил на 1950 скарбовий рік, який кінчиться з днем 30-го червня, поклала велику вагу на виріб 1,250 нових літак,в, які замовлено і які будуть коштувати один біліон долярів. Є це супер-бомбардувальники типу Волті Бі-36. Негайно після того піде замовлення на бомбардувальники типу Бі-47, які летять зі швидкістю 600 миль на годину.

Окремо від команди повітряних сил замовила команда воєнної маринарки 700 літаків коштом пів біліона долярів теж на бомбардувальники типу Віжучий скарбовий рік. Президент Труман у бюджеті на наступний скарбовий рік, який починається з днем 1 липня 1950 зажадав на розбудову повітряних сил один біліон і триста пятьдесять мільйонів, одначе начальники спільних ген. штабів радили зменшити ці видатки до пів біліона долярів. Секретар оборони Луїс Джансон наказав головам спільних ген. штабів перевірити програму розбудови літаків після того, як ген. Двайт Д. Айзенгавер сказав Конґресові, ро країна бере на себе ризико, коли не призначує більше фондів на оборону Аляски і на засоби для поборювання субмарин.

СЕНАТ ПЛЯНУЄ ДВОПАРТІЙНУ ПОЛІТИКУ.

Вашинґтон. — Предсідник комісії закордонних справ, сен. Том Коналі, вийшов з предявленням, щоб зорганізувати дорадчі підкомісії для поправи відносин між Конґресом і департаментом стейту і дозглянути можливість постійної двопартійної політики в закордонних справах. Обі партії, як теж і департамент стейту прийняли це предявлення радісно. Коналі предкладає поділ сенатської комісії закордонних справ на вісім підкомісій, які періодично порозумівались би з відповідними помічниками секретаря стейту й іншими високими урядовцями, що мають нагляд над спеціяльними ділянками департаменту. У такий спосіб члени обох партій в конгресі були б поінформовані, що діє департамент стейту в різних справах. Сенатори теж стали б експертами в різних ділянках і це причинилось би до тіснішої співпраці між урядом і Конгресом.

СХОПЛЕНИЙ ПОЛІЦАЙ ЗАСТРІЛИВ СВОГО ПОНЕВОЛИТЕЛЯ

Ню Йорк. — До патролмена Стайдуґара з передмістя Маспет, який сидів з дівчиною перед своїм домом в авті, приступив незнаний бандит і наставлений у його груди револьвером приневолив його здатися. Бандит звязав йому руки взад і кинув на дно авта. Дівчину посадив поруч себе на переді і почав втікати одначе в поспіху забув забрати поліцаєві револьвер. По дорозі схоплений патролмен розмотав шнурки на руках, витягнув свій револьвер і заказав здачі від бандита. Коли бандит намірився стріляти, патролмен застрілив його.

АТОМОВА МАШИНА ДЛЯ СУБМАРИН.

Комісія Атомової Енергії виявила, що Дженерал Електрик Компані у Ню Йорку дістала замовлення і вже почала будувати завод на виріб нового типу ядрових машин для кораблів воєнної маринарки. Це отже мали б бути машини, гнані атомовою силою. Електрична Корпорація Вестинґгавс уже працює над виробом машини іншого типу. Ця машина призначена для субмарин, а машина Дженерал Електрик має служити для таких самих цілей. Знавці твердять, що атомове отоплювання дасть спроможність кораблям перебувати на морю чи під морем у безконечність і вони не потребуватимуть приїздити до пристаней для набирання олію чи інших опалових матеріялів. Це важливе головно для субмарин, які не потребуватимуть рахуватися з атмосферичними змінами.

ТРУМАН ПЛЯНУЄ ДОПОМОГУ ДЛЯ ДРІБНИХ БИЗНЕСМЕНІВ.

През. Труман має готовий плян для підтримки малих підкриємців. Він має оприлюднити його незабаром, а радше зажадати від Конґресу схвалити відповідний закон. У програмі передбачені позички для приватних інвестицій, подібні до позичок на побудову приватних домів. Тому що позички мали б приносити відповідний дохід з відсотків, не треба буде творити для них окремого фонду. Урядовці заповідають, що не буде труднощів з таким законом, бо переслухання знавців і свідків переведено вже в спільній комісії обох палат конгресу.

ШТУЧНА ЗЛИВА В КОЛОРАДО.

Лас Анімас, у стейті Колорадо. — Оця південно-східна громада діждалася зливного дощу, якого не було тут впродовж року. Коли над містечком появилася невелика хмарка, два літаки вилетіли понад неї та скинули сухий лід. Хмара перемінилася в чорну стіну і з неї ринув дощ глибини двох цалів. У віддалі двох миль світило ясно сонце в тому часі.

КАТОЛИКИ ЖАДАЮТЬ ОДНОДЕННОГО ЗАРОБІТКУ НА ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ.

Ню Йорк. — У неділю відчитано в церквах нюйорської римо-католицької дієцезії пастирський лист кардинала Спелмана з зазивом причинитися жертвами до втримання католицьких установ в 1950 р. Кардинал взиває вірних, щоб вони жертвували на такі добродійні цілі свій одноденний заробіток. Загальний прихід з таких жертв мав би принести $2,175,000. Збірка буде переведена в днях від 23 квітня до 3 травня.

ІМПОРТ ЧУЖИННОЇ НАФТИ ЗМЕНШУЄ ЗАРОБІТКИ МАЙН І ТРАНСПОРТУ

Вашингтон, 16 квітня. — З кінцем минулого тижня відбулася конференція американських продуцентів олію і кількох робітничих груп у справі обмеження ввозу чужинної нафти на американські ринки. Конференцію скликано після того, як президент Труман оприлюднив заяву, ро він не думає обмежувати ввіз нафти з закордону. Перед у цій конференції веде Краєве Вуґільне Товариство, яке видало брошуру: „Небезпека чужинного олію". У ній сказано, що шкоди від ввозу закордонної нафти винісли в минулому році такі: Треба було зменшити продукцію американської нафти на 150,000,000 барилок; зменшити на 100,000,000 барилок побічні продукти нафтові, яких вживається на отоплювання теж треба було переменити 25,000,000 випродукованого вугілля.

Це у свою чергу потягнуло за собою безробіття для 25,000 майнерів і 25,000 транспортових робітників. Вугільні підприємці втратили $125,000,000 в непроданім вугіллю, а залізничі підприємства $75,000,000 в незароблених приходах при транспорті. — Конференція ухвалила натиснути на Конґрес, щоб ухвалити закон для підвишки мита на імпортовану нафту з 10½ ц. на $1.05 від барилки.

КАНАДА ПРОТИ ПІДВИШКИ ТАРИФИ

Оттава, Канада. — Канадський уряд рішив спротивитися натискові деяких могутніх промислових і робітничих груп, які домагалися підвишки митної тарифи для охорони краєвої продукції товарів. Замітне, що це рішення оприлюднено швидше в Злучених Державах ніж у самій Канаді. Канадський міністер торгівлі й промислу, С. Д. Гав, сказав це недавно у своїй промові в Ню Йорку. Це був мабуть зазив до американського народу радше ніж до канадського. Його промова була обрахована на зміну настроїв у Злучених Державах супроти теперішньої тарифи. Гав хотів звернути увагу, що Канада й Стейти повинні швидше порозумітися між собою щодо тарифи, щоб могли найти засоби оборони перед спільною загрозою для них від ввозу дешевших виробів з Европи й інших країн світу. З Вашингтону наспіли відомості, що Злучені Держави хочуть зменшити тарифу на яких 2,000 до 3,000 різнородних виробів. Це мало б причинитися до наладнання торговельних взаємовідносин між Канадою й Стейтами.

БРЕДЛІ ПЕРЕДБАЧУЄ ПЕРЕМІНУ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗБРОЙНІЙ СИЛІ З ОГЛЯДУ НА АТЛАНТІЙСЬКИЙ ПАКТ

Шікаго. — Ген. Омар Н. Бредлі, предсідник спільних ген. штабів виявив, що Злучені Держави можуть покінчити з теперішньою засадою втримувати велику збройну силу для рівноваги, а розбудувати повітряну силу й маринарку для потреб країн, приналежних до Північно-Атлантійського Оборонного Пакту. Бредлі пригадав, що така переміна вимагає резиґнації частини суверенности Злучених Держав, а за те европейські держави мусять перебрати свою частину відповідальности за спільну долю всіх країн з Атлантійського Акту. Відповідальність мала б виявитися в використанні природних багатств для спільних цілей.

Ці погляди висловив ген. Бредлі у промові перед Клюбом Екзекутивних Бизнесових Урядовців Бизнесменів. Це була його перша прилюдна промова після повороту з Голандії, де він відбув наради з військовими провідниками країн Атлантійського Пакту.

ІНАВГУРАЦІЙНИЙ КОНЦЕРТ ПОЛЕВСЬКОЇ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк 17 квітня. — Новоприбула з Европи українська челістка, Зоя Полевська, дала вчора в залі Фешин Інституту свій інавгураційний концерт, здобуваючи великі признання публики. Концерт відбувся старанням Об'єднаного Комітету. В його програму входили композиції Фрескобальді, Яновського, Дворака, Шопена, Ревуцького, Аівасіяна, Баха, Фавре, Равеля, Ван Гоенса, Сарасате та одна власна композиція артистки. На фортепіяні акомпанював професор д-р Микола Полевський, батько артистки.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ ОДНОЮ З ГОЛОВНИХ ТУРБОТ МОСКВИ

АМЕРИКАНСЬКЕ ПОТВЕРДЖЕННЯ ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКОГО СТАНОВИЩА УКРАЇНИ ВІД ЧАСІВ РЕВОЛЮЦІЇ

Ню Йорк, 17 квітня. — „Наіоналізм в Україні шкодить Москві від перших днів революції" — твердить Ню Йорк Таймс в редакційній статті в недільному виданні з 16 квітня. Пишучи про советські господарські труднощі та коментуючи їх політичне значення, — Ню Йорк Таймс дослівно стверджує: — „В Україні, головно в окупованих в 1939 році західних областях, є цілком певно клопоти, яквсільському господарстві, так і в індустрії. Офіціяльні советські повідомлення на початку цього року нарікали на „кулаків і буржуазних націоналістів в Республіці, яка була під німецькою окупацією та де націоналізм турбував Москву від перших днів революції. 17-го березня советський уряд видав указ з невдоволенням досі подробицями про весняні засіви. Його тон був критичний та вказував, що все було недобре".

Це не перший раз, що серіозні американські та інші закордонні коментарі не тільки стверджують національно-самостійницькі тенденції в підсоветській Україні, але й підкреслюють їх рішальне значення для ослаблення советського воєнного потенціялу і тим самим зменшення загрози советської агресії для незахопленого ще Кремлем світу. Тим дивнішою видається великодержавна політика, яка практично так мало робить, щоби цей загально признаний, важливий фактор в міжнародній політиці, яким є український визвольний рух, відповідно піддержати та йому допомогти.

БЕРІЯ СПРАВЖНІМ ВОЛОДАРЕМ СССР

Ню Йорк 17 квітня. — Сьогоднішній Н. Й. Таймс надрукував інтересну кореспонденцію свого співредактора і співвидавця, С. Л. Солцберґера, з Каіро, в якій розглядається можливості змін і перемін на чолових постах советської гієрархії після смерти Сталіна. На підставі цілого ряду фактів та логічних висновків автор твердить, що найповажнішим кандидатом на формального наступника Сталіна є В'ячеслав Молотов, якщо на це погодиться Лаврентій П. Берія, „вождь" злочинного МВД. Автор твердить, що Берія сам навряд чи коли-небудь сам схоче бути советським червоним „царем", але він напевно залишиться тим, що таких царів настановлятиме. В кореспонденції потверджується, що Берія є „босом" МВД, під „опікою" якого є коло 18 мільйонів рабів в советських таборах каторжної праці.

НОВІ ЗАХОДИ ДЛЯ ЗАМИРЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ В ЗДА

Ню Йорк, 17 квітня. — Гієрархія і священство Української Православної Церкви в Америці продовжують свої заходи для „покінчення роздору і крамоли" в цій Церкві. З тою метою відбувся дня 13-го квітня в резиденції владики Богдана в Бронкс Соборчик, на якому, м. і., винесено рішення „уповажнити прот. Григорія Хомицького та прот. Іларіона Врублевського, щоби вони зустрілися з другою спірною стороною та предложили їм, згідно з волею екзарха Цароградського патріярхату, архиеп. Михаїла, вибрати зі своєї групи трьох священиків, які в можливо найкоротшому часі зійшлися б з вибраними цим Соборчиком трьома дієцезальними священиками для спільного вирішення передумов „миру і закінчення крамоли та роздору Церкви". До дальших рішень Соборчика належить постанова „нав'язати дружні взаємини з братньою Церквою в ЗДА, на чолі якої стоїть архиепископ Теодорович, з ціллю об'єднання всіх православних українців в ЗДА в одно соборне церковне тіло". Канонічним владикам УПЦ, які прибудуть з Европи до цеї країни, рішено дати відповідну допомогу і приміщення.

УСПІШНИЙ ВИСТУП УКРАЇНСЬКОЇ ДІТОЧОЇ ОРКЕСТРИ

Ню Йорк, 17 квітня. — Минулої суботи відбувся в Таймс Гол Діточий Великодній Концерт, в якому між іншими групами виступала діточа оркестра Музичної Школи св. Юра, здобуваючи собі чи не найбільше признання і найкращу оцінку. Концерт був влаштований старанням Ґілди Приятелів Музики.

ФРАНЦІЯ ПРОПОНУЄ „ВИСОКУ АТЛАНТІЙСЬКУ РАДУ"

Париж, 17 квітня. — Премієр Франції, Жорж Бідо, виголосив вчора в місті Ліон велику політичну промову, пропонуючи країнам Атлантійського Пакту створити окрему „Високу Атлантійську Раду", яка координувала б всю їхню стратегічну, господарську і політичну активність. Бідо пропонує, щоб цю справу, яка об'єднувала б країни Атлантійського Пакту в один могутній не тільки оборонно-стратегічний, але й господарський та політичний союз, розглянули міністри закордонних справ країн цего пакту при найближчій зустрічі, яка почнеться в Лондоні в дні 8-го травня. Нав'язуючи до рішення державного секретаря Діна Ачесона відносно створення стратегічного комітету, який координував би закордонну політику Злучених Держав в дипломатичній і стратегічній ділянках, премієр Бідо пропонував створити „подібний організм" для всіх країн Атлантійського Пакту. По його думці цей „організм" повинен називатися „Атлантійська Висока Рада для Миру", щоби вже самою назвою виключити фальшиву інтепретацію. При цій нагоді Бідо твердив, що поняття миру тепер напагається монополізувати для себе совєтський табор, який має на меті все інше, тільки не мир. Після створення такої Ради, головною ціллю атлантійської коаліції стала б не тільки підготовка оборони проти військової агресії, але рівночасно забезпечення цих країн перед господарською депресією, що могла б повстати у зв'язку з видатками на оборону.

ПІДОЗРІЛИЙ ЦЕРКОВНО-ДЕРЖАВНИЙ ДОГОВІР В ПОЛЬЩІ.

Варшава, 17 квітня. — В суботу ввечорі тут офіціяльно повідомлено про підписання договору між комуно-польським урядом та єпископатом Католицької Церкви в цій країні на підставі якого „нормується всі проблеми церковно-державних стосунків". В комунікаті стверджується, мовляв, польські єпископи погодилися визнавати зверхність Папи тільки в справах „віри, моралі і церковної юрисдикції", тоді як в усіх інших справах вони „керуватимуться інтересами польської держави". В заміну за це польський уряд погоджується на продовжування навчання релігії в польських школах, хоча програма навчанням має бути встановлена „шкільними властями при співпраці представника єпископату". Церква рівночасно погоджується допомагати в поборюванні „підпольних банд" в країні. Примас Католицької Церкви в Польщі, кардинал Сапєга, що від кількох днів перебуває в Римі, заявив, що йому про цей договір, як і про підготовку до нього, нічого не відомо.

В БРИТАНІЇ ЗВІЛЬНИЛИ МІНІСТРА, ЩО ЗАБАГАТО ГОВОРИВ.

Лондон, 17 квітня. — Британський уряд рішив звільнити Стенлі Івенса від обов'язків парляментарного секретаря сільсько-господарських справ. Причиною звільнення є публичні виступи Івенса, який висловлював погляди, що „не відповідають ані поглядам уряду ані його департаменту".

ХВИЛЕВО ЗАКІНЧЕНО ПОШУКУВАННЯ ЗА ПРОПАВШИМ ЛІТАКОМ НА БАЛТИКУ.

Франкфурт, Німеччина, 17 квітня. — Американське командування в Европі рішило припинити дальші пошукування за літаком типу Прайветір, що перед тижнем летів з Німеччини до Данії і по дорозі безслідно пропав. В міжчасі Совєти повідомили про „виміну стрілів" з американським „бомбардувальником" над латвійською територією. Інтензивні пошукування за пропавшим літаком не дали жадного конкретного успіху, за вийнятком знайденого на морю рятункового човна, що міг належати до цего літака. Ведеться доходження, щоби могти з точністю встановити цей факт. На-пів затоплений рятунковий човен знайдено на північ від острова Борнгольм, але довкруги не знайдено найменших познак життя. Дальші пошукування за літаком на морю припинено тимчасово, доки не знайдеться нової точки загибу, яку могла б дати теж точна ідентифікація знайденого рятункового човна. Досі ще ані зі совєтського ані з американського боку не потверджено, що пропавший Прайветір був справді літаком, про якого мова в совєтському повідомленні про виміну стрілів.

„КОРОЛІВСЬКА КРИЗА" В БЕЛЬГІЇ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Брюсель, 17 квітня. — Минулої суботи бельгійські радіостанції передали накручену на грамофоні плиті в Швайцарії промову короля Леопольда до бельгійського народу, в якій він зобов'язується передати всю владу своєму синові і престолонаслідникові Бодуінові, а самому вернутися назад до Бельгії тільки номінальним королем. Цілу справу остаточно мав би вирішити парлямент за два роки, як Бодуін досягне повноліття. Пропозиція Леопольда, яку вважається першою конкретною базою для евентуального полагодження кризи, тим разом внутрі поодиноких партій, як частина їх членів заняла позитивне, а частина негативне становище до такої розв'язки справи.

МАНІФЕСТАЦІЙНЕ ПРИЙНЯТТЯ АДЕНАУЕРА В БЕРЛІНІ.

Берлін, 17 квітня. — Населення західних секторів Берліна влаштувало вчора маніфестаційне прийняття канцлерові західно-німецької федеративної республіки, д-рові Конрадові Аденауерові, що приїхав до колишньої столиці німецького Райху з першими офіціяльними відвідинами як канцлер новоствореної держави. Для послаблення пропагандивного значення цих відвідин, президент маріонеткової совєтської східно-німецької держави, Вільгельм Пік, повторив домагання все-німецького плебісциту, що вирішив би форму об'єднання Німеччини, та виїхав на відвідини до Москве.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На пів року	$ 5.25	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОПТИМІЗМ І ДІЙСНІСТЬ

Починаючи шостий рік свого урядування президент Труман відбув пресову конференцію, в часі якої газетярі ставили йому різні питання щодо економічного та політичного положення цеї країни, як і світу взагалі, зокрема щодо виглядів на мир. Президент дав такі оптимістичні відповіді, що треба б тільки радіти, коли все так добре складається вдома, як і за кордоном, особливо, як це чуємо від людини, що має змогу мати якнайкращі інформації, а до того очолює найбільшу потугу в світі.

Президент Труман добре знав, що на ці його слова всюди звернуть увагу, а тим самим, як треба припускати, рахувався зо словами. Тому саме дивує нас, звідки взявся у нього такий великий оптимізм. Може він знає щось більше, як нам сказав, але ми мусимо рахуватись тільки з відомими фактами, а вони не дають підстав до великого оптимізму.

В першу чергу безробіття росте, а не маліє. Економічні огляди знавців не кажуть вправді попадати в розпуку, але теж і не закривають, що, наприклад, весняні торговельні обороти не дали цього, чого загально надіялися. Ціни на такі фармерські продукти, як збіжжя, бавовна, яйця, чи бараболі ще далі вдержуються штучно шляхом державних субсидій. Нема ще й досі розумного проєкту, що зробити з надвишкою тих продуктів у часі, коли в багатьох частинах світу голод, та коли і в самій Америці є ще поважне число людей, що недоїдає. Податкові тягарі даються відчувати щораз дошкульніше, а виглядів на податкові полегші нема ніяких. Навпаки, податки будуть ще більші. Мабуть якраз це є й причиною, чому Бюро Публичної Опінії Гелопа виказує, що популярність президента Трумана, яка виносила в 1914 р. 75%, зійшла тепер до 35%.

Як же ж з закордонною політикою? Президент Труман каже, що найгірше виглядали справи в 1946 році, коли то Греція могла стати притокою до нової світової війни. Від того часу, каже президент, справи поправились не тільки в Греції, чи в Туреччині, звідки теж йшла загроза мирові, але в усіх демократичних країнах, що користали з Доктрини Трумана та Пляну Маршала. Особливої загрози миру, як виходило б зо слів президента, тепер нема і він її не надіється. Іншими словами вже не треба лякатися, що от от вибухне нова війна. Навпаки, можна б навіть надіятися, що 7 точок секретаря стейту Ачесона стануть підставою до нових переговорів Вашингтону з Москвою.

Годі припустити, щоб такі особи, як Труман і Ачесон, не знали, що Кремль про ці всі точки і слухати не захоче. Він буде „годитись" тільки тоді, коли демократичні потуги приймуть те, що він подиктує. Проте президент Труман не надіється нічого, що було б подібне до обставин в 1946 році й на тім будує свій оптимізм. Як так, то не велика надія на визволення країн, що їх загарбала й поневолила Москва, бо в найліпшому випадку далі буде по старому.

Щоб всетаки ці речі як слід розуміти, треба ще додати, що оптимізм Трумана тісно злучений з потребою говорити про успіхи демократичної адміністрації. Теж з тої самої причини президент вибереться у травні в довшу агітаційну поїздку, яка має допомогти Демократичній партії перемогти у цьогорічних виборах та забезпечити й кандидатові місце в Білому Домі теж і по 1952 році. Тим кандидатом буде цілком певно — Гері Труман.

Перед гльобальною провіркою холодної війни

Найближчу зустріч міністрів закордонних справ трьох західних великодержав, що має відбутися в Лондоні, починаючи від 8-го травня, зараховується до найважливіших подій в теперішньому сезоні. Предметом нарад має бути провірка теперішньої холодної війни в гльобальному аспекті.

В конференції візьмуть участь державний секретар Дін Ачесон, британський секретар закордонних справ Ернест Бевин та французький міністер закордонних справ Роберт Шуман. Формально це буде сесія міністрів закордонних справ 12-ти об'єднаних Атлантійським Пактом країн. Конференція „трьох великих" відбудеться з цеї нагоди, хоча її пляновано теж незалежно.

Конференція т. зв. Ради Атлантійського Пакту мала б цим разом вперше розглянути основно всі політичні проблеми атлантійського простору, беручи до уваги опрацьовані вже та прийняті міністрами оборони стратегічні пляни. Міністри трьох великодержав, як це запропонував Бевин, мали б розглянути практично всі проблеми, що відносяться до совєтсько-західних стосунків в усіх частинах світу. На підставі дотеперішнього досвіду політичні знавці і спостерігачі вже тепер роблять деякі припущення щодо можливостей висліду заповідженої конференції.

Остання зустріч міністрів трьох великодержав відбулася в Парижі минулого листопада і тривала два дні. Вона, як і теперішня, відбулася з ініціятиви міністра Бевина, а її головним предметом була Німеччина. Бевин звернувся був тоді до Ачесона і Шумана, звертаючи їм увагу на загрозливе зменшення західного впливу в Німеччині та необхідність протидіяти цему. Наради були таємні і у кінцевому комунікаті не спризначовано їх висліду, ствердживши тільки рішення „включити" Німеччину в західно - європейську спільноту, маючи при цьому на думці Раду Европи. Ці рішення поступово здійснюються. Але з „приватних джерел" тоді поінформовано, що головною справою в тих нарадах була проблема дальшої розбірки німецьких фабрик, зокрема стальної індустрії. Між міністрами мали позначитися деякі розбіжності, але їх узгіднено. Проблема створення совєтської маріонеткової держави в Східній Німеччині була тоді на порядку нарад тільки „між іншим".

Два місяці раніше відбулася така сама зустріч „трьох великих" у Вашингтоні, і теж з іншої нагоди, іменно, Атлантійського Пакту і монетарної конференції. В дуже обережному комунікаті про ці наради стверджено, що на порядку були проблеми високої політики, зокрема щодо можливостей швидкого мирового договору з Японією. Неофіційно відомо, що на тій самій конференції рішено піддержувати та впливати на поглиблення бунту Тіта проти Москви, хоча й не занадто заганятися в цій справі.

Після обох попередніх конференцій не спостерігалося нічого надзвичайного в становищі або поступованні західних аліянтів. Проте, внесені тоді рішення і узгіднення могли стати базою для загальної політики, що проявилася в безлічі різноманітних „дрібних" фактів.

Теж нічого „надзвичайного" не очікується і від заповідженої чергової зустрічі, під час якої міністри розглядатимуть всі факти та загальний баланс холодної війни на її світових фронтах. На деякі заключення під цим оглядом дозволяє недавня заява міністра Бевина, який, подібно як і Винстон Чорчил, „не вірить", що війна є „необхідна і неминуча". „Я думаю — твердив Бевин — що вже недалекий той день, коли ріст могутности країн Атлантійського Пакту створить положення, з якого не буде іншого виходу як тільки переговорювати і раз назавжди вияснити і полагодити ці проблеми що вже від так давна непокоять світ".

Совєти зі свого боку не виявляють найменшої реальної охоти до переговорів. Про це свідчить хочби не так холодна як напастлива їхня реакція на недавніх „сім пунктів" секретаря Ачесона. Рівночасно Москва не тільки не зменшила, але й намагається максимально збільшити свою боротьбу проти Антлантійського Пакту, як це виявляється хочби з цілої комуно-підривної акції у Франції та Італії.

На найближчу конференцію в Лондоні кидали деяку тінь останні розбіжності між Екзекутивою і Конгресом у Вашингтоні, зокрема республіканськo-конгресові обвинувачення проти державного департаменту. Призначення республіканських дорадників державному секретареві в закордонних справах дещо поліпшило положення та привернуло державному департаментові потрібний авторитет.

Звичайно, розвиток подій з-під знаку холодної війни ще в останньому часі перед конференцією як Ради Атлантійського Пакту так і міністрів трьох великодержав міг би ще змінити або переставити порядок нарад та їх головну увагу.

УБОЖІННЯ ЗЕМЛІ

Раз-у-раз пригадують кореспонденти з Китаю, що тій країні грозить небезпека не тільки від режиму, а й від голоду. Щоб прихилити для себе китайське населення, яке попало під комуністичну владу, Америка робить старання, щоб якось постачити китайцям харчі. Між провідними американськими політиками є такі, що переконані, що постачання харчів до Китаю може розвязати теж і проблему китайського внутрішнього політичного ладу.

Інакше представляється справа, якщо заговорити про причини голоду в тій азійській околиці. Меншість знавців таможних відносин висловлює погляд, що голод у Китаю треба приписати відсталості самих китайців. Вони кажуть, що це територія з плодовитою почвою і тільки треба наладити комунікацію, щоб розвезти обильні харчові продукти з багатих околиць у бідніші. Як довго китайський уряд не старається за побудову залізниць чи, у найновішому часі шляхів для автобусів та літаків, так довго одні частини Китаю будуть розкошувати, а інші примирати з голоду.

Та комуністичний китайський уряд не турбується ні плодючістю землі, ні постачанням харчів населенню, а кладе головну вагу на свою пропаганду. Знов ця пропаганда голосить, що щастя в Китаю прийде, якщо комуністи переведуть засаду рівного розподілу багатств між ціле населення, тобто, як заберуть багатим, а дадуть бідним.

Правдиві знавці китайських відносин твердять, що комуністична пропаганда тільки обманює населення, бо не хоче вказати на корінь лиха. Вони стоять на становищі, що китайці голодують з перенаселення їхньої країни, а властиво ізза зубожіння китайської землі. Вони пригадують, що перед сторіччями китайська рілля була покрита плодовитою почвою, крім того там були пасовиська й ліси. Тому, що населення в подавляючій частині займалося випасом худоби, з часом трави й паші ставало обмаль, отже треба було винищувати ліси на пасовиська. Як уже й лісів не стало, кинулися люди до управи землі на великі розміри. Та з часом показалося, що ця земля вже не може виживити населення. Не стало трави, не стало лісів, дощева вода почала сполікувати найплодовитшу поверхню і гнати її в великі ріки. Ріки почали вижолоблювати глибокі яри й пропасти, якими почали спливати в море мільйони а то й більйони тонів почви й підочви. У такий спосіб Китай втратив найменше четвертину землі на своїй території, а міжтим населення не маліло, а зросло. Під теперішню пору нараховують близько 450,000,000 китайців, а з них майже десята частина, бо коло 40,000,000 виставлена на голодову смерть. Не поможуть нічого комуністичні обіцянки рівного розподілу, бо поперше, вони цієї обіцянки не дотримають, а подруге, якби й дотримали, то біді не зарадять.

(Докінчення на стор. 3-тій)

Д-р Василь Галич.

Українці в університеті Дубюк

Давніше ми знали, скільки є на університетах українських студентів, але тоді було нас мало. Хто був свідоміший, той намагався „відшукувати" менше свідомих, себто таких, що самі добре не знали, якого вони роду. Ті часи вже минули. Тепер цілком певно буде вже поважна кількість наших студентів по каледжах і університетах, але про них мало чути, а ще менше, коли думати про якусь студентську організацію та її діяльність. Бодай не завважується цього, як читається українську пресу, а давніше наша преса віддзеркалювала діяльність студентів, себто ту їхню працю, яка була звязана з їх українством.

Хочу дати притоку до більшого зацікавлення нашими студентами на університетах, а наших студентів нашим життям і згадаю за українців в Університеті Дубюк.

У східній частині стейту Айова, над рікою Мисисипі, розсілося місто Дубюк (Dubuque). Ріка становить границю для стейтів Ілиной і Висканзін, що положені на схід від Айова. Назва міста походить від першого білого чоловіка, який тут поселився. Він був французького роду, а його імя було Жілян Дубюк.

Місто вславилося опісля не тільки своїм промислом, але й своїми школами, між ними теж і Університетом Дубюк. Кількість студентів у цьому університеті доходить до 900. — Є це в засаді рільничий каледж, одначе в ньому вчать і інших предметів, потрібних до отримання академічного ступня, як мов, історії, домашньої економіки (для дівчат), математики, а навіть протестантської теології.

Ця колегія від літ давала пристановище студентам українцям. Не зважаючи на те, що її положення (у Середнім Заході) не є однаково доступне для всіх українських громад, розмірно багато українців покінчили в ній свої студії. Основником школи був голяндець і тому іміґранти мали до неї розгін. Українці почали студіювати тут від 1912 р. Їх імена можна тут знайти кожного семестру. Найбільше до цього причинився д-р Скеґар. Бували семестри, коли було кілька українців, а часом був тільки один. Дописи у „Свободі" давали нагоду широкому українському загалові зазнайомитися з Дубюк університетом. Раз навіть одна українка зі Львова надіслала прохання, щоб її прийняти на науку.

Першим студентом - українцем був тут Юрко Сарахман з Питсбурга (родом з Ваньковичі к. Самбора в Зах. Україні). Дальше студіювали; Даніел Брукс (Дмитро Кукурудза), Василь Галич, Йосиф Штолмайстер, Дм. Лазар, Василь Герин (Гринько), Микола Душний, Петро Дрогомир, Михайло Мелин (Мельничук) і його брат, Дм. Чорний, Ф. Луців, Ольга Кирстюк, Марія Лехицька-Семенина, Ольга Пастушенко, Василь Іванило, Ярослав Ленко, М. Петрівський, Іван Харабура, Л. Березович, Годівський і два-три інші, яких імен не знаю. Тепер є тут Юрко Буряківець (приїхав зі скитальщини). Був там теж Степан Попов з Херсонщини, який добре говорив по українськи, одначе вважав себе за росіянина. Яка третина тих студентів була патріотична, а інші тільки признавалися до українського походження.

Наскільки відомо, пізніша доля цих студентів така: Два (Брукс та Іванило), померли; трьох стали вчителями в американських школах і живуть в іншім оточенні та не втримують звязку з українцями і українським життям. Три стали лікарями (два в Шікаго, один у Флориді). Один був якийсь час православним священиком, інші порозходилися по різних містах. Дівчата повідалалися. Я знов є професором у каледжі.

З загального числа тепер тільки яка четвертина дає про себе чути в українських громадах. До них треба зарахувати: Луціва з Минеаполис, Лехицьку-Семенинову з Нюарку, Лазара з Дітройту, Петрівського з Канади.

Майже усі студенти були еміґрантами з України. Після покінчення університетських наук „втопилися" в американським морю, як це зрештою буває і з родженою в Америці молоддю українського походження. Між ними є навіть і такі студенти, що діставали стипендію з українських установ за їх знаменитий поступ у середніх школах.

Університет Дубюк, як і кожна інша школа, зробила своє: Дала притулок і нагоду заробити в часі науки на покриття значної частини видатків за науку. Наскільки алюмни стали опісля пожиточними громадянами, це вже їхне особисте діло, а не школи. Майже всі українці були добрими студентами. Вони теж не залишили по собі довгів у школі, а це добре, бо такою поведінкою помагають новим студентам, які признаються до українства. Під теперішню пору є тільки один студент українець у Дубюк. Він продовжує традицію своїх попередників та інформує своїх товаришів про українські справи. У школі є деякі книжки в англійській мові про Україну (Грушевського, Менинга, Галича), одначе їх замало. Треба мати ще бодай Юкрейнієн Квортерлі, теж і для майбутнього вжитку.

Д-р Петро Прибитківський

УГА в Одесі і роковини Шевченка

1)

Діялось це перед 30-ти роками. Червоні орди сунули тоді з півночі на Україну. Українські Війська УНР були змушені уступати на Поділля. Туди надійшла також й Українська Галицька Армія, яку перли на схід польські війська під проводом ген. Галлєра. Обі українські армії, злучившись тут, рушили відтак спільно на ворога і в серпні 1919 р. здобули знов золотоверхий Київ. Та в цім же моменті з'явився ненадійно над Дніпром ще один ворог. Це ген. Денікін, що зміряв до обнови царської Росії, вів на Київ свої полчища. І знов українські війська мусіли відступити.

Українська Галицька Армія будучи в безнастанних боях від листопада 1918 р. виснажена, позбавлена зброї, харчів, одягу, необхідних медикаментів та відповідної шпитальної опіки, опинилась в дуже критичному положенні. Тиф, який блискавично поширився в рядах Армії, в дуже короткому часі знизив її стан більш, як на одну третину. В історії війн, такі випадки належать до рідкостей. Українська Армія, яка перша пішла на жорстокий бій з найбільшим ворогом не тільки України, але й всього людства — комунізмом, — не піддержана тодішніми аліянтами, мусіла з болем серця приняти цей великий удар. Сорок тисяч найкращого українського цвіту зівяло передчасно. А можна було його врятувати, як би тодішний культурний світ бодай трохи виявив доброї волі супроти нього та керувався принятими в світі засадами помочи другому в нещастю, тимбільше що молодий цвіт українського народу своїми грудьми боронив також той самий культурний світ перед большевицькою навалою. Він і тепер не є кращий під цим оглядом, та не розуміє пролиття української крови там в горах, чи степах України. Так, це був великий промах тодішнього культурного світу, якого ніхто і ніколи не зможе оправдати.

І щоб рятувати решту УГА, її Начальна Команда примушена була заключити відповідний договір з тим самим ген. Денікіном, який, як національний ворог українців, бажав радше скорішого знищення української мілітарної сили, тому вдаряє **несподівано** на неї з боку, замість разом з Українською Армією вдарити на спільного ворога — большевиків.

Корпуси УГА були тоді розташовані в околицях Винниці, Жмеринки, Вапнярки, отже — вздовж залізної дороги в напрямі на Одесу. Начальна Команда використовує в поспіху ті постанови згаданого договору, які говорять про медичну опіку для Армії, про організацію власних шпиталів, домів для виздоровців і т. п. Для зорганізування цего всего, найкраще надавалася Одеса. В цілі переведення повищого пляну в життя, Н. К. приказала, щоби поодинокі корпуси відкомандирували негайно відповідну кількість старшин до Одеси. До тих вибранців з окремим призначенням попав й я. В той час я сповняв функції команданта 3-го куріня 11. бригади з постоєм у Винниці. Жаль було покидати курінь, з яким я зжився і з яким прийшлось досить вже довго ділити долю й недолю в часі наших визвольних змагань. Але приказ є приказом. Транспорт старшин на чолі з отам. Гофманом рушив в далеку дорогу. Пишу „далеку дорогу", бо під той час їзда залізницею з Винниці до Одеси, тривала направду досить довго а до цього, з огляду на дії ріжних партизан, не належала до приємних.

Після приїзду до Одеси, поодинокі старшини приступили негайно до виконання доручених їм завдань. Мені прийшлось організувати Стаційну Команду. Вона одержала приміщення при Лютеранським перевулку на розі біля Лютеранського костела, в шкільнім будинку на 1-шім поверсі. Великий синьожовтий прапор на Стаційній Команді, що звисав з першого поверху, а біля нього значна розміром півокругла вивіска з написом: Стаційна Команда УГА в Одесі, з тризубом по середині, вказували, що тут почала діяти українська військова станиця. Подібне зробив також отам. Гофман на великій будівлі-вілі, на розі вул. Морозліївської над самим морем, яка була призначена на т. зв. Переходову Військову Станицю. Оба прапори, згл. матеріял на них жертвувала одна велика українська одеська мануфактурна фірма. Прапори і вивіски на обох будинках були вміщені під вечір і ніхто з прохожих не міг це зорієнтуватися, про що тут йшло. Щойно на слідуючий день рано синьожовті прапори зробили своє. Не тільки прохожі задержувалися перед цими прапорами, але й трамваї приставали, щоби дати змогу пасажирам відчитати написи та приглянутись українським прапорам. Одеса згл. росіяни в Одесі переживали тоді якусь дивну паніку. Навіть в російських часописях були відповідні замітки на цю тему. Загально говорилось, що українці опанували Одесу, та що їхні штаби находяться — мовляв — також вже тут. І так, як москвини нервувались, українці м. Одеси почали підносити голови. Ніхто не знав, яку військову силу представляє собою У. Г. А., але за це всі були переконані, що якісь сили мусять бути, коли вже й свої прапори тут мають.

(Дальше буде).

Як будуть використані дані перепису?

Забере три роки часу, заки будуть остаточно оброблені дані перепису 1950 року. Це величезна праця; треба привести до ладу мільярди фактів, зібрані підчас перепису; сортувати, рахувати, складати таблиці, друкувати. Проте деякі факти будуть оголошені значно раніше. Наприклад, загальна кількість населення в усій країні і по окремих стейтах буде відома ще до кінця цього року, бо ці числа потрібні для особливо важливої мети. Коли більше як 160 років тому складалась наша Конституція, творці її вирішили, що нова Республіка має управлятися двома законодавчими органами: Сенатом, який повинен мати 2 члени з кожного стейту, незалежно від величини його і кількости населення, та з Палати Представників, де кожний стейт має бути представлений, залежно від кількости населення. В зв'язку з цим, Конституція в першому своєму параграфі передбачила, що кожні 10 років повинні відбуватися переписи населення.

1. грудня 1950 року Президент Труман дістане дані про кількість населення, які визначать кількість делегатів з кожного стейту до Палати Представників. Можливо наступлять зміни: деякі стейти дістануть більше представників, як мали дотепер, а деякі втратять. Адже власне це визначення кількости представників і було причиною запровадження перепису, який одначе вже в 1820 році включив нові питання про заняття населення, а дедалі, то все більше включав питань, що охоплювали весь комплекс життя нашої країни. Багато різних установ і організацій зможуть використати багатий матеріял перепису 1950 року.

Наприклад, інформація про вік населення може бути потрібною багатьом установам. Асекураційні інституції можуть передбачити, який буде ступінь ризику смертности і на тій підставі усталити відповідні внески; промисловці і купці можуть усталити потребу в товарах споживаних групами населення різного віку. Наприклад, за попередніми даними відомо, що в 1947 році народилось 3,750,444 дітей. Отже, в 1953 році ці діти мають вступати до елементарних шкіл, а поскільки дітей, народжених в 1947 році є на цілий мільйон більше, як родилося в попередні роки, то треба передбачити достатньо шкільних будов, учителів, підручників, тощо. Звідси ясно, наскільки важливо мати точний облік населення різного віку. В 1965 р. тим дітям буде по 18 років, більша частина з них піде працювати, менша — до каледжів. Отже, треба бути готовими до того, щоб було достатньо місць праці для них та достатньо місць в каледжах і університетах. За кілька років після того „немовлята 1947 року" почнуть одружуватися і селитися на власному господарстві. Тут промисловці повинні передбачити для них достатньо горшків, рушників, радіоприймачів, ліжок, і т. д. Таким чином, знаючи склад населення за віком, можна плянувати на 20 років вперед.

Інформація про кількість будинків і житлові умови важлива для будівельників, для продуцентів меблів, для муніципальних і федеральних урядів. Без точного обліку даних про сільське господарство, зокрема про тваринництво, про врожаї, неможливе плянування ринку сільсько-господарських продуктів. Абрагам Лінколн колись сказав: „Якщо ми будемо знати, де ми є та куди йдемо, то нам легше буде сказати — що робити і як робити". Саме перепис і показує, де ми є та в якому напрямку йдемо.

УБОЖІННЯ ЗЕМЛІ

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Екологи, тобто люди, які переводять студії над населенням у відношенні до відносин і оточення, твердять, що в Китаю треба не тільки режиму, який руководився б справедливістю, але ще й такого, щоб знав як зарадити лиху. Якщо всі суспільні чинники не візьмуться поважно до консервації, а дальше і до відбудови землі, то нема мови про рятунок китайців від голоду. Всі інші зусилля будуть тільки хвилевими зарадчими способами-паліятивами — а не основними проблемами поправи відносин.

Американські екологи використовують ці завваги й остерігають населення Америки, що й йому час подбати про консервацію своєї почви. Ще в 1939 р. д-р Гю Г. Беннет, складаючи свідоцтво перед конгресовою комісією, звернув увагу, що в тому році „щезло" 100,000,000 акрів орної землі. Разом з втратою з попередніх років він нараховує 282,000,000 акрів втраченої земельної почви внаслідок сполікування, вижолоблювання, засмічування хоптою.

Світові екологи кажуть, що кожного дня приростає по 50,000 населення на цілому світі. З кінцем кожного тижня населення земного ґльобу потребує безконечну кількість молока, мяса й інших харчових продуктів. Британські науковці приходять до висновку, що впродовж 50 років населення світу зросте до трьох біліонів голов. Теперішнє населення ґльобу обіймає 2,264,000,000 душ.

Яка на це рада? Зїзд хеміків у Филаделфії виявляє, що вже придумано речовину, яка збільшає ріст ростин і тучних звірят на 50 відсотків. Атомові знавці кажуть, що атомова сила принесе революцію в продукції харчів. На побережжі Тихого океану в Америці вже позакладали штучні збірники води, в яких плекається ростини, які дістають свою життєздатну зелену речовину від соняшного світла.

Це тільки приклади. Замість думати про знищення людей атомовою силою краще було б, якщо б цю силу використати на втримання та продовження людського життя. Треба вірити, що так і станеться.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Раз добром налите серце...

Чому така розмірно велика кількість молодих українців, роджених в Америці, не то, що не бере активної участи в українському житті, але дуже часто, зовсім не цікавиться громадською роботою своїх ідейних ровесників і своїх рідних батьків?

Чому так багато нашої місцевої молоді не читає одинокого часопису, який, в зрозумілій для них мові, інформує про життя, працю і пляни тутешньої української молоді і про українські справи взагалі — тобто недільного видання „Свободи"?

Чому в краєвій організації вояків українського походження, як з жалем стверджують, є зареєстрованих ще тільки около 2000 американсько-українських ветеранів, хоча їх загальна кількість нараховується на грубі десятки тисяч?

Чому відсоток молодих українців, що вміли б і хотіли б говорити, бодай вдома між собою, українською мовою, так сильно й раптово меншає?

Здаємо собі справу, що різні причини творили і творять такий некорисний для нас стан. Можливе, що батьки, в одних випадках, не вміли, в інших не могли, а може й не хотіли сповняти свого національного обов'язку зглядом своїх дітей; може це був брак української школи, а може така школа була, але не було в ній українського духа. Але, без сумніву, одною з причин була недостача відповідної української літератури для дітей і молоді, не було книжечок і достосованого до потреб тутешнього життя журналу, що своїм добірним змістом, мистецьким оформленням приваблювали б до себе юного читача і здобували його для української спільноти на все життя. Бо ж галузку треба нагинати поки молода!

Кожна нація дбає про своїх дітей, не тільки на рідній землі, але й в прибраних батьківщинах, і старається виховати їх в любові й пошані до свого рідного. Тепер, коли червона, большевицька школа не дає українським дітям в Україні ні національного ні морального виховання — тим більший наш обов'язок дати таке виховання нашим дітям в нових батьківщинах. Очевидно, належне виховання молодого українського покоління в якомунебудь краю поза Україною, завдання багато тяжче. Дітвора і молодь не тільки скоро вивчає мову свого довкілля, але достроюється у всьому до своїх ровесників, переймає їх звички, уподобання й зацікавлення, включається в їх гурти, товариства, організації і входить всеціло в нове життя. Очевидно, це зовсім природне явище і добре, що діти мають цей талант, якого не мають старші, що нераз живуть 20 чи 30 літ в якомусь краю і навіть не вивчать добре його мови. Але не добре, як діти йдуть тільки в тому одному напрямі, занедбуючи цілком те, що повинно бути для них святе — своя мова, своя церква, знання про край своїх батьків і дідів, любов і пошана до всього гарного, чим жив, чим дорожив, за що боровся і бореться рідний нарід.

Українські діти — здібні діти. В часі побуту в Німеччині наші малята, наприклад, за розмірно короткий час густочасто краще говорили по німецьки як їх батьки, що, бувало, і кілька літ вчилися в школі німецької мови. А як скоро тут присвоюють собі англійське і добре дають собі раду в новій школі. Знати дві мови — в тому випадку — українську й англійську — для дитини ніяка спеціяльна трудність.

Ясна річ, що тут є безліч чинників, що помагають дитині, просто без всякого зусилля з її сторони, виростати на доброго „американця", горожанина Злучених Держав Америки; усе життя, уже від дитячого садку починаючи, сприяє тому, але щоб та дитина всетаки залишилася одночасно й добрим українцем — про це вже треба дбати не тільки батькам, але взагалі українській спільноті на цій землі.

У вихованні молодого покоління завсіди і всюди велику ролю відограє рідне друковане слово. Тому я з належною увагою і вковоленням прочитав недавно в „Свободі" статтю-звернення „Євшан-зілля нашої молоді", підписану Об'єднанням Працівників Дитячої Літератури, Представництво в Канаді. Добре, що це Об'єднання відновило вже діяльність Видавництва „Нашим Дітям". Інша річ, що видавати тут книжочки й журнали для дітей і молоді, теоретично, може кожний, але практично було б справді незвичайно корисним як би не розпорошувати і не роздрібнювати цеї важливої і відповідальної роботи, але сконцентрувати її саме при згаданім Об'єднанні. Воно, гуртуючи заслужених в тому ділі людей, знаних авторів, досвідчених редакторів має можливість дати в руки новим читачам журнал і книжечки справді високої якости.

Кожна партія хоче мати свою газету, бо того вимагає її інтерес, її однодумці піддержують її датками на прес. фонд. Було б недоцільне й неекономічне робити більше видавництв дитячої літератури, які клигали б, замість розбудувати одне сильне видавництво, побудоване на громадських основах, яке могло б занятися також і такою поважною роботою, як, наприклад, виданням Хрестоматії української дитячої літератури, чи Української Дитячої Енциклопедії, як це ма в програмі Видавництво „Нашим Дітям".

Треба сподіватися, що батьки й матері українських дітей в краях поза Залізною Заслоною, зокрема в Новому Світі, допоможуть Об'єднанню Працівників Дитячої Літератури розгорнути якнайширше видавничу діяльність. Бо, як писав Т. Шевченко „Раз добром налите серце ввік не прохолоне". Саме добре друковане слово має цю силу. Воно приносить добро молодим душам, любовою до рідного запалює серця дитини й юнака і цим зв'язує їх назавжди з українською національною спільнотою, з її ідеалами й заповітами.

Яро Зарємба.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО САМОГУБСТВО СОВЄТСЬКОГО ГЕНЕРАЛА

Берлін, 17. квітня. — Дозволена американцями місцева газета „Таґесшпіґель" повідомила про самогубство совєтського генерала Павла А. Квашіна, колишнього совєтського команданта німецьких залізниць в совєтській зоні. Квашін застрілив себе, свою жінку і свою 15-літню дочку, як його придержано підчас проби втечі з Польщі до Швеції. Генерал Квашін, разом з жінкою і дочкою заїхав до місцевости Подеюх біля Штетіну, звідкіль задумував втекти кораблем до Швеції. Його авто було задержане совєтськими сторожами і генерал, переконаний, що вже все втрачене, застрілив свою жінку і дочку та самого себе.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

У справі маніфестації на „День Вірности".

11 квітня відбулись Збори Представників різних парохій, хорів, організацій і товариств, які думають взяти участь у маніфестації на „День Вірности". Голова Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій міста Ню Йорку адв. М. Гаврилко відчинив Збори та запросив пана В. Бакаду, щоб він як голова Маніфестаційного Комітету, перевів наради. Секретарювали п. Василь Цюпа і панна Марія Клячко.

На зборах було 68 представників. Всі вони були дуже раді, коли почули, що українці будуть цього року очолювати національні групи. Українська частина буде розділена на шість груп. Будуть машерувати:

1. Ветерани.
2. Об'єднаний Комітет.
3. Українська Католицька Парохія зі своїми товариствами.
4. Бруклин, Джерзі Сити, Лонґ Айленд і околиці.
5. Організації і товариства нових емігрантів .
6. Православна Парохія зі своїми товариствами.

Кожна група буде мати свойого провідника, який буде співпрацювати з головним провідником паном Гнатом Марчаком. Кожна організація чи хочби найменше товариство, що буде брати участь в поході, повинні вибрати собі свойого провідника, який буде підлягати розпорядкам провідника групи.

Всі ті товариства, що хотять брати участь в поході, а також хотять, щоб назви їх товариств були видрукувані на програмах, мусять повідомити Маніфестаційний Комітет найдальше до 17-го квітня, ц. р. Котра організація за котрою буде йти, буде проголошено в пресі.

Ті товариства, що хотіли б мати свої власні транспаренти, мусять вислати зміст написів до Маніфестаційного Комітету до затвердження. Минулого року Комітет був змушений вже перед походом відкинути кілька транспарентів. Такі справи неприємні для Комітету а також для товариств. Тому було б бажаним, щоб всі товариства підпорядкувалися проханням Комітету та заздалегідь вислали зміст написів до затвердження, найдальше до 17-го квітня.

Цього року дозволено мати живі образи. Збори ухвалили, щоб Комітет вдався з проханням до Літературно-Мистецького Клюбу, щоб вони приготовили проєкти до двох живих образів.

Минулого року було тільки дві орхестри. Цього року буде шість, цебто кожна група буде мати одну орхестру.

На видатки Маніфестації потрібно пожертв всіх товариств, парохій, українських купців та щирих громадян.

В справі Маніфестації відбудуться ще одні Загальні Збори 24-го квітня, в 8-мій вечером, в Демократичнім Клюбі, при 59 Ст. Маркс Плейз в Ню Йорку.

Зголошення, які товариства будуть брати участь, зміст транспарентів та пожертви висилати на адресу:

United Ukrainian American Organ. Comm. of New York
Box 232, Cooper Union Station D,
New York 3, N. Y.

або особисто можна зайти по інформації до адв. М. Гаврилка чи панни Марії Клячко.

Марія Клячко, секр.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Перша імпреза Союзу Українок.

За ініціятивою і наполегливою працею наших новоприбулих пань, вдалося зорганізувати Союз Українок в Амстердам, Н. Й. Молода й нова організація своїми скромними силами і невтомним трудом улаштувала дня 26 березня б. р. першу імпрезу - академію в честь бл. п. Ольги Басараб.

В програму увійшли слідуючі точки: Реферат про Ольгу Басараб, пані Скоплякова; „Вижертвою в бою нерівнім лягли" і другі вокальні точки — чоловічий хор під батутою п. Банаха; деклямація, молоденької новоприбулої Марусі Біщко; вязанка народних патріотичних і любовних співанок — відограла на цитрі пані Банахова, чаручи слухачів до мертвої тишини, спонукуючи їх перенестися думкою в рідні сторони України.

Кульмінаційною точкою програми була інсценізація (автора укладу не знаю) раненої, ворожою гранатою молодої патріотки геройки, приміщеної десь у львівських сутеренах чи підвалах, в котрих сестра жалібниця, як санітарка давала першу поміч й розраду. Сцена була захоплююча і зворушуюча. Посередником моменту і пригоди трагедії був д-р Тарас Антонович. Ролю раненої геройки з чуттям відіграла пані Мельникович, а ролю сестри милосердя з правдивим відчуттям віддала пані д-р Ірена Левицька. Завідателькою була пані Оксана Добрянська. Закінчення: гимн Ще не вмерла Україна.

Приявні на академії, пережили згадку минулих юних днів, а хто не був, може жалувати.

Присутний.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Збори О. Д. В. У.

В неділю 19-го березня відбулися в приміщенні Чорноморської Січі Загальні Збори 70-го Відділу Організації Державного Відродження України — О. Д. В. У.

Збори отворив п. Е. Онищук, привітав членів і представив делегатів з Централі О.Д.В.У., якими були п. Михайлів і п. Повх.

До президії зборів обрано п. П. Заблоцького як предсідника, а п. О. Виньки як секретаря зборів. Предсідник говорив про працю О. Д. В. У. в минулому та про завдання на сьогоднішний день. Доповідь на тему „Завдання і праця української політичної еміграції на чужині" виголосив п. Б. Томків. Цінні й цікаві думки доповідача були нагороджені рясними оплесками. Потім делегат Централі, витаний оваційно, передав дружний привіт і заохотив до творчої праці в рямках організації О. Д. В. У.

Після короткої дискусії й деяких вияснень загальні збори обрали новий провід 70-го Відділу О. Д. В. У. в Нюарку, до якого ввійшли, між іншим, як голова п. Ів. Заболоцький, а п. А. Стеців як секретар.

Гриць Сараба.

Василь Задоянний

ХОРУЖНИЙ ГІРНЯК

Називали його просто Грінка. Народився він десь на Амурі. Мати його була вдова, яка заробляла на шматок насушного хліба пранням білизни. Постійно обтяжена працею, вона не мала багато часу, щоб дбати про свого одинака. Виховували його рухливі вулиці промислового міста Катеринослава і зелені береги Славути-Дніпра. В гімназії Грінка сидів сам один, на останній лавці, а вихователь другої кляси, сивий старенький дідусь з щетинястими вусами, пророкував йому часто чорну будучність, кажучи:

— Нічого з тебе не буде, недобрий хлопчику!

І дійсно. Грінка був найгіршим учнем у клясі, в науці і в поводженні. Вихователі доглянули в ньому всіх людських вад. Опінія про „поганий вплив" на других доконала решти. І остання лавка стала вільною. Грінка покинув школу.

Зустрічав я Грінку потім часто на Катеринославському проспекті, коли він гордо, з течкою в руці йшов до ремісничої школи. Ходив він до неї ретельно, впродовж кількох років. Наші шляхи розійшлися тільки тоді, коли я одягнув уніформу студента Гірничого інституту.

Минуло кілька літ. У Тузлері в Святу Вілію Різдва Христового ми улаштували ялинку, прикрасивши її ангельським волоссям. У кімнаті тихо і тепло. За замерзлими вікнами вітер котив хуртовину. Погода була така, що добрий господар собаки не вигнав би з хати. Перед хвилиною деякі товариші полягали спати. Онде вже знов звалилося троє до сну. Інші входили до хати і по вході, фантастично осіяні снігом, ставали біля каміна і відтавали. В одному з прибулих я пізнав Антона Грінку.

При вечері, за пляшкою доброго портвейну, ми дали волю споминам про шкільні часи. Вогонь у каміні виставляв свої довгі язики, весело миготів і вигрівав перемерзлі кості. Пізно вночі ми встали від стола. Кожний розглядався за вільним кутом до спання, коли нагло відчинилися навстіж двері і до кімнати увалився засапаний чоловік.

— Рятуйте мою дитину! — заскавулів прибулий охриплим голосом. З коротких, обірваних слів ми довідались, що донька незнайомого зламала собі ногу десь у клубовиськах сніжної хуртовини і лежить у лісі без жадного порятунку. Ми стали радитись. Пані Василенко освідчила, що нема іншого виходу — треба йти шукати.

Першим устав Антін Грінка. Я також натягнув свою шинелю. Долучився до нас ще третій. З трудом відімкнули ми тяжкі, примерзлі двері. За порогом обняла нас непроглядна темінь. Ми йшли в показаному незнайомим керункові, спотикаючись на кожному кроці. Вітер засипав нам снігом очі, збивав з дороги, пригинав до самої землі. Змучені, позбавлені сил, ми почали думати про поворот назад.

Але Антін Грінка не погодився. Він ішов вперто і завзято далі, і кляв на чому світ стоїть. (Він так гарно вмів лаятись!) Тверда воля Грінки тримала й нас на ногах і пхала по затертих слідах його чобіт. Ідучи в авангарді, він заглядав під кожну навіяну снігом купку, під кожний кущик, під кожний залом скали.

У певній хвилині ми почули благання про поміч.

Довго тривав наш поворот до хати. Було вже далеко за північ, коли перед нашими очима замиготіло світло нашого прибіжища в Тузлері. Антін Грінка ніс покалічену жінку, страшно сапаючи від тягару. Так аж до самого порога хати. Коли увійшов до кімнати, щось мрукнув собі під ніс і, не чекаючи подяки, повалився спати.

Минуло з того часу багато літ, і прийшов березень 1919 р. З сатанинською впертістю тиснуться москвини в Україну. На занятих ними теренах — масові арешти, крики з в'язниць, голод, розпука і розстріли. Потяги й авта без перестанку возять щодня до в'язниць сотки, тисячі людей. За масивними брамами в'язниць нічого вже не вартий світ з його турботами. Одним таким автом привезло й мене Ч.К. до вінницької в'язниці.

Зустріч? — Як звичайно, — брудна московська лайка, — штурхани, биття прикладами й крики. Хтось відстав по дорозі. На брудному піску велика, червона пляма. Живих багнети пхали вперед: поспішне скидання одежі, записування прізвищ прибулих і вкінці — стрижка „під нуль".

При стіні сиділо кілька молодих перукарів. Стою в черзі і чекаю. Один з перукарів, майже не порушуючись, уперто „їздив" машинкою по голові і кожному шептав кілька слів на вухо: — Хто? Звідкіля? За що? Наставляю вуха і чую слова розради, повні віри і наказів витривалости. Викривлені переляком обличча новоприбулих в'язнів зачинають випростовуватися, а сам я також відчуваю, що моє серце якось повільніше і спокійніше б'ється.

Дійшла черга й до мене. Я наблизився і побачив бліде, змарніле обличчя і змучені очі молодого чоловіка, поскромувача чуприн свободолюбної нації. Я уважно став його оглядати і нараз скам'янів...

Антін Грінка!

З вибухом першої світової війни в 1914 р. Грінка був покликаний до війська. Службу відбував у 33-ій гарматній бригаді. В 1916 році скінчив Чугуївську військову гарматну школу. У 1917 році брав діяльну участь в організації Вільного Козацтва на Катеринославщині. Був хорунжим, молодшим старшиною батареї 3-го Чорноморського полку. Підчас бою на станції Калинівка, після відомої зради 16 березня 1919 року, батерія перейшла на бік ворога. Хорунжий Грінка пробував утікати через фронт до Української Армії, до Проскурова. Захвачений большевиками на лінії вогню, помандрував разом з іншими на розстріл. Але Провидіння врятувало. Йому вдалося утікти, та не на довго...

Вперта вдача Грінки змушує його пробувати щастя вдруге, передістатися через фронт, та й цим разом не пощастило — на станції Гнівань його зловлено і, як „петлюрівського бандіта" першим же потягом відправлено до вінницької в'язниці.

Скінчивши туалету, погнали нас по камерах.

А хорунжий Грінка?

Він виконував далі свою ролю з ласки Божої перукаря і лікаря людських душ. Аж знайшовся зрадник. Хорунжий Грінка стратив свій „фах". А в большевицьких казематах знано тільки одну кару — дорога „под стєнку" була коротка. Безперервне гудіння мотору „чорного ворона" було предвісником, по котрому ми знали, що праведна душа хорунжого Грінки відлітала у вічність. І тоді я собі пригадав слова старого вихователя: „Нічого з тебе не буде, недобрий хлопчику"...

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУА ДКомітету, адресу якого подано при кінці.

* * *

ГРУПА ЛИСТИ ДО:

19435 Кізлик Михайла з с. Курники Шляхтинецькі (Тернопіль) і Сарабун Михайла з с. Мале Залуже Палянка (Збараж) від Кипибіда Бронислава.

19436 Кусень Михайла з с. Берестян (Самбір) від Катерини Кусень.

19437 Кревних та односельчан з с. Медвежа (Дрогобич) від Кліщ Миколи.

19438 Котюх Петра з с. Видранця (Ковель) від Котюх Юрія, сина Мокрини з Лівчуків.

19439 Зень Миколу і Марію з Ярославщини від Варшенко Івана.

19407 Покізяк Івана з с. Лисець (Станиславів) від Марії з Покізяків Пиндус.

19408 Віннер Івана з Киева від Раїси з Карпових Слободенюк.

19409 Стельма Стефана з с. Поляни (Кросно) від Стояловської Марії.

19410 о. Турчинського Василя з с. Двірці (Мости Великі) від Михайла Турчинського.

19411 Загоруйко Гарасима, батька, Швайку Дмитра, Грицай Ольгу, сестру Марії, Окунського Михайла і Садового Володимира від Загоруйко Володимира.

19412 Кривого Ілька з с. Глубічок Великий (Тернопіль) від братанича Василя Кривого.

19413 Перегуда Тимоша з Кодні (Житомир) від Яцюк Валентини д. Мойсея і Александри з Моторних.

19414 Добромильського Івана, Михайла і Марію з с. Стара Ропа (Самбір) від Василя Добромильського.

19415 Бартошук Володимира з м. Устилуг (Володимир Волинський) від сусіда Галущука Осипа.

11416 Скоп Дмитра, Гаврила і Андрія та Ярему Іван а від Миколи Скопа.

19417 Куленич Дмитра з с. Присліп (Турка) від шваґра Крицуль Гриця.

19418 Майдан Блажка з с. Улицко-Середкевич (Рава Руська) від сина Майдан Івана.

Голоситись на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. Ш. — Ваша стаття була вже друкована в канадійській газеті. Як ми вже нераз звертали увагу, статтей, назагал, не передруковуємо. Ми теж просили і щераз просимо надсилаючих нам статті, щоб завжди подавали, чи висилають їх теж до інших часописів.

Г. М. — „З бандурою по Канаді" вже видрукував „Новий Шлях". Тому, що в нас оригінальні статті, себто призначені тільки для „Свободи", задля браку місця залягають, нам важко друкувати ще й те, що вже друкується деінде. Робимо це тільки у виняткових випадках.

С. Ч., Флошинґ, Н. Й. — Ваші завваги дуже слушні. Тільки їх треба слати не до нас, а до газети „Ню Йорк Таймс". Ваша донечка могла б пригадати цій газеті, що в ній було вже нераз про Любку Колессу, але як „канадійку українського роду", а не „польську піяністку". Для цеї газети ще далі, як хто родом зо Львова, то є „родом з Польщі". Ми звертали увагу громадянству, що коли американські газети пишуть щось неправдиво чи помилково про українців чи Україну, то треба на це зараз реагувати, звертаючи їм в культурний спосіб увагу на помилку. Як того роду газета, як Ню Йорк Таймс, дістане багато завваг щодо помилки чи неточности, і то від різних її читачів, буде можна надіятись, що зайде і в ній щодо цього якась зміна. Прецінь навіть про Київ там ще нераз і тепер пишуть „Росія". Ми, зо свого боку, теж ці речі спростовуємо. Дівчата, що працюють в нашім офісі, зараз на другий день телефонували до Ню Йорк Таймс і звертали їм увагу на цю грубу помилку. Але так треба робити і Вашій донечці й нам усім, як у Ню Йорку, так і по інших містах, коли хочемо заставити американські газети писати вже раз правдиво про українців та українське життя.

ТАРЗАН, ч. 2323. Тарзан обезброєний.

Саме, коли великий крокодиль розпачливо пробивав води, намагаючися скинути з себе впертого ворога...

...малпочоловік вхопив за свій ніж.

Одначе, коли він розмахнувся ним високо...

...земноводний звір кинувся нагло під вистаючий з води корінь і ніж вирвався з рук Тарзана.